

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЖУРНАЛІСТСЬКІ РОЗСЛІДУВАННЯ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Журналістика

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Журналістські розслідування
Викладач (і)	Дебенко Ігор Богданович
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	igor.debenko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вт.15:00-16:00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Журналістські розслідування» орієнтована на формування у студентів професійних знань і практичних навичок проведення журналістських розслідувань. Курс охоплює методологію та етику розслідувальної журналістики, роботу з відкритими та закритими джерелами інформації, використання документів, баз даних і цифрових інструментів, а також питання безпеки журналіста та правових ризиків. Особлива увага приділяється аналізу успішних національних і міжнародних кейсів, розвитку критичного мислення та вмінню викривати суспільно важливі проблеми з дотриманням професійних стандартів, законодавства й принципів відповідальної журналістики.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні, нормативно-правові засади організації та проведення журналістських розслідувань, його складових етапів, правові аспекти роботи та безпеки журналіста-розслідувача, визначені нормами джерел міжнародного інформаційного права й чинним медіа-законодавством України.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань, навичок проведення журналістського розслідування, правових аспектів роботи журналіста-розслідувача, засад пошуку, використання та поширення інформації в рамках розслідування, роботи із джерелами інформації, їх захисту, безпеки самого журналіста та обґрунтування непересічності ролі журналістських розслідувань як чинника демократизації суспільства, функціонування правової системи.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

1. виклад основних теоретичних, нормативно-правових та етичних засад організації й проведення журналістських розслідувань; засвоєння базових понять безпеки журналістської діяльності крізь призму прав і обов'язків журналіста, а також механізмів його правового захисту;

2. формування у студентів чіткого уявлення про нормативно визначені особливості роботи з інформацією, зокрема щодо її пошуку, перевірки, систематизації та оприлюднення, а також дотримання вимог щодо захисту джерел інформації та персональних даних;
3. розвиток практичних навичок застосування теоретичних знань у процесі підготовки журналістських розслідувань, уміння працювати з документами, відкритими реєстрами й базами даних, аналізувати суспільно значущі проблеми та формувати аргументовані журналістські матеріали;
4. сприяння засвоєнню специфіки роботи в жанрі журналістських розслідувань у майбутній професійній діяльності з дотриманням професійних стандартів, принципів відповідальної журналістики та чинного законодавства.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

1. Знання й розуміння особливостей жанру журналістського розслідування, його різновидів, ролі та впливу на суспільно-політичні та соціально-економічні процеси
2. Знання нормативно-правових засад діяльності журналіста-розслідувача
3. Здатність застосовувати теоретичні знання та правові норми у професійній журналістській діяльності;
4. Уміння здійснювати пошук, аналіз, перевірку й інтерпретацію суспільно значущої інформації з різних джерел;
5. Здатність працювати з документами, відкритими реєстрами та базами даних;
6. Дотримання етичних стандартів, принципів об'єктивності й відповідальності журналіста; Усвідомлення питань безпеки журналістської діяльності та захисту джерел інформації.

Програмні результати навчання

1. Застосовувати професійні знання, уміння, принципи діяльності журналіста у практичній роботі при проведенні журналістських розслідувань, розробленні концепції розслідування й розкритті визначеної проблемної тематики.
2. Вміння планувати та проводити журналістські розслідування, аргументовано викладати результати власної роботи в різних медійних форматах
3. Засвоєння базових понять правового захисту журналістів при проведенні журналістських розслідувань та правових засад роботи з інформацією
4. Критично оцінювати інформацію й ризики її оприлюднення.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни (90 год.)	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
5	061 Журналістика	3	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	Лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Визначення розслідувань. Дефініція, предмет та тематика журналістських розслідувань. Поняття журналістського розслідування. Предмет та тематика журналістських розслідувань. Особливості та нормативно-правові умови підготовки та організації проведення журналістського розслідування. Досвід проведення журналістських розслідувань та їх вплив на суспільно-політичні процеси.	2	2	8
Тема 2. Правові засади діяльності журналіста-розслідувача. Нормативно-правові основи діяльності журналіста-розслідувача. Права та обов'язки журналіста. Принципи безпеки та етичні аспекти діяльності журналіста при проведенні журналістських розслідувань.	2	4	8

Тема 3. Вибір теми та загальна схема журналістського розслідування. Інформаційний простір й джерела пошуку теми дослідження. Оцінка перспективності теми розслідування. Загальна характеристики основних етапів проведення журналістського розслідування. Дилеми проведення журналістського розслідування.	2	2	6
Тема 4. Журналістське розслідування й специфіка подачі його результатів в залежності від різновиду медіа. Особливості проведення розслідувань в телевізійній журналістиці. Журналістське розслідування у пресі. Специфіка та можливості верифікації подачі інформації в журналістських розслідуваннях, оприлюднених посередництво веб-сайтів та соціальних мереж.		4	8
Тема 5. Джерела інформації. Різновиди та методика роботи з ними. Загальна характеристика джерел інформації в рамках журналістських розслідувань. Відкриті джерела інформації. Ресурси нормативно-правової документації в мережі інтернет, особливості пошуку та використання. Конфіденційні джерела інформації. Аспекти пошуку інформації про особу в мережі інтернет та правові засади використання такої інформації. Правові аспекти юридичного захисту джерел інформації та право на нерозкриття.		2	8
Тема 6. Характеристика основних методів роздобуття інформації в рамках проведення журналістського розслідування. Методи збору інформації при журналістському розслідуванні. Спостереження як один із основних методів збору інформації. Документи: різновиди та особливості використання журналістом. Інтерв'ю як важливий метод одержання інформації. Особливості ведення прихованої зйомки при проведенні журналістських розслідувань.	2	2	6

Тема 7. Юридична експертиза результатів журналістського розслідування й формування архіву. Юридична експертиза журналістського розслідування та фактчекінг. Поняття архіву та його значення при проведенні журналістських розслідувань. Організація ведення та використання архіву. Підходи до систематизації інформації при формуванні архіву. Формування аналітичної довідки та досьє.	2	2	8
Тема 8. Використання онлайн-можливостей, мобільних додатків та технічних інструментів в журналістських розслідуваннях. Сучасні інструменти обробки та конвертації текстової інформації, фото-, аудіо-відеоматеріалів, одержаних в процесі проведення журналістського розслідування. Мобільні (Android, IOS) додатки в повсякденній діяльності журналіста-розслідувача. Соціальні мережі як інструмент просування матеріалів та донесення до максимальної аудиторії.		2	8
ЗАГ.:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточне опитування, аналіз текстів та медіа-матеріалів, самостійна робота – 40 балів. Індивідуальні завдання (проєкт) – 25 балів Контрольна робота – 15 балів. Підсумкове тестування – 20 балів
Вимоги до письмових робіт	Письмова робота у вигляді контрольної.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі практичних занять є обов’язковою умовою успішного складання курсу. На практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у

	виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на практичному занятті оцінюється за 100-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента. Індивідуальні завдання : 1. Основні відмінності журналістського розслідування від інших жанрів. 2. Сфери тематичного пошуку для журналістських розслідувань. Види журналістських розслідувань..Основна схема проведення журналістського розслідування. 3. Аналіз журналістського розслідування на вибір 4. Джерела//Бази даних про бенефіціарів. 5. Візуалізація розслідувань. Інструменти візуалізації інформації через створення мультимедійного контенту.
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік). Форма здачі (комбінована).

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного

мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Відвідування занять :

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)».

Покликання: <http://surl.li/kedzc>

Для отримання допуску до підсумкового контролю студентові необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.

Неформальна освіта: Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Prometheus, ВUМonline та Coursera за відповідних предметним спрямуванням. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)

Покликання : <http://surl.li/dzryl>

8. Рекомендована література

1. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. – Київ, 2013. – 190 с.
2. Берлин Майкл. Краткое руководство по проведению журналистского расследования, 2000. Издательство: National Press Institute
3. Брижко В. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин: монографія / В.М. Брижко ; рецензенти : академік НАПрН України Тихий В.П., академік НАПрН України Сегай М.Я., д.ю.н., професор Арістова І.В., к.ю.н, доцент Яременко О.І. – К. : ТОВ “ПанТот”, 2009 р. – 415 с.
4. Глушко О.К. Журналістське розслідування: історія, теорія, практика. Навчальний посібник \ 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К.: Арістей, 2006. – 144 с.

5. Етичні засади роботи журналіста: західний досвід. – К.: ІМІ, МО захисту свободи слова «Репортери без кордонів», 2002. – 80 с.
6. Закон України “Про медіа”. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>
7. Закон України “Про державну таємницю”. - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>
8. Закон України “Про доступ до публічної інформації”. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
9. Закон України “Про інформацію”. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
10. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості. – Львів.: Паіс, 2004.
11. Іванов В. Ф., Сердюк В. О. Журналістські розслідування: теорія і практика : навч. посіб. – Київ : Академія української преси, 2016. – 216 с.
12. Коваленко Т. В. Медіаправо для журналістів : навч. посіб. – Київ : Юрінком Інтер, 2020. – 248 с.
13. Кримінальний кодекс України. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
14. Кузнецова О. Д. Журналістські жанри: теорія і практика : навч. посіб. – Львів : ПАІС, 2019. – 280 с.
15. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації / пер. з англ. – Львів : Літопис, 2010. – 538 с.
16. Мистецтво телевізійного репортажу : навч.-метод. посіб. для студ. з напряму підготовки „Кіно-, телемистецтво та „Тележурналістика” / А. Лісневська, Т. Коженівська ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. –190 с.
17. Москаленко А.З. Теорія журналістики: підручник / А.З. Москаленко. К.: Експрес-об'ява, 1998. – 334 с.
18. Мурикан, Ж. Журналистское расследование / Ж. Мурикан. — К., 2001. — 74 с.
19. Прайс М. Телевидение, телекоммуникации и переходный период: право, общество и национальная идентичность / М. Прайс – М., 2000.
20. Практичні поради журналістам, які відстоюють принципи свободи слова. – К.: ІМІ, 1998.
21. Приступенко Т.О. Деякі аспекти правового регулювання засобів масової інформації України / Т.О. Приступенко // Наукові записки Інституту журналістики. – 2005. – Т. 12.
22. Рішення Європейського суду з прав людини щодо доступу до інформації / За заг. редакцією Шевченка Т.С., Павліченка О.М. – К.: ФОП Москаленко О.М., 2015. – 200 с.
23. Тертишник В. М. Розслідувальна журналістика : навч. посіб. – Київ : Алерта, 2018. – 304 с.
24. Цивільний кодекс України. - <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

25. Цимбалюк В. Інформаційне право (основи теорії і практики): монографія/ В.С. Цимбалюк. – К.: “Освіта України”, 2010. – 388 с.
26. Шкляр В. І. Основи журналістської майстерності : підручник. – Київ : Знання, 2017. – 416 с.
27. Houston B., Bruzzese L., Weinberg S. The Investigative Reporter's Handbook. – New York : Bedford/St. Martin's, 2015. – 560 p.
28. Silverman C. (ed.). Verification Handbook: A Definitive Guide to Verifying Digital Content for Emergency Coverage. – Maastricht : European Journalism Centre, 2014. – 128 p.
29. Global Investigative Journalism Network. Guide to Investigative Journalism. – Washington, DC : GIJN, 2018. – 186 p.
30. de Burgh H. Investigative Journalism. – London : Routledge, 2008. – 384 p.
31. Aucoin J. L. The Evolution of American Investigative Journalism. – Columbia : University of Missouri Press, 2005. – 248 p.
32. Ettema J. S., Glasser T. L. Custodians of Conscience: Investigative Journalism and Public Virtue. – New York : Columbia University Press, 1998. – 256 p.
33. Leigh D., Harding L. WikiLeaks: Inside Julian Assange's War on Secrecy. – London : Guardian Books, 2011. – 352 p.
34. Fink K. Investigative Journalism in the Digital Age. – Cambridge : Polity Press, 2019. – 230 p.
35. Hunter M. L., Hanson N., Sabbagh R., Sengers L. Story-Based Inquiry: A Manual for Investigative Journalists. – Paris : UNESCO Publishing, 2011. – 148 p.
36. McChesney R. W., Nichols J. The Death and Life of American Journalism. – Philadelphia : Nation Books, 2010. – 320 p.
37. Ryle G. The Global Investigative Journalism Casebook. – Paris : UNESCO Publishing, 2017. – 292 p.
38. Kovach B., Rosenstiel T. The Elements of Journalism. – New York : Three Rivers Press, 2014. – 336 p.
39. Feldstein M. Poisoning the Press: Richard Nixon, Jack Anderson, and the Rise of Washington's Scandal Culture. – New York : Farrar, Straus and Giroux, 2010. – 448 p.
40. Davies N. Flat Earth News. – London : Chatto & Windus, 2008. – 416 p.

Викладач Ігор Дебенко